

การวางแผนการเงินหลังการเกษียณของประชาชน หมู่บ้านเอื้ออาทร ตำบลปากแคว อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ : 2 มีนาคม 2562
วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ : 4 พฤษภาคม 2562
วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 29 มิถุนายน 2562

ดร.รัตนา สิริอ่วม*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ดร.ภัทรสิริ ทิพย์ธนะมณี

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

อรรรรณ จิตรคำคุณ

นักศึกษาปริญญาโท สาขาการจัดการประยุกต์
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาการวางแผนการเงินหลังเกษียณของประชาชนหมู่บ้านเอื้ออาทร ตำบลปากแคว อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเอื้ออาทร ตำบลปากแคว อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย จำนวน 205 ตัวอย่าง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาของการวางแผนการเงินหลังการเกษียณ 5 ด้าน เป็นดังนี้ ด้านการจัดการในเรื่องทรัพย์สิน ประชาชนส่วนใหญ่มีสินทรัพย์สภาพคล่องไม่เกิน 100,000 บาท ด้านการบริหารสินเชื่อเพื่อการบริโภคนั้นพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีบัตรเครดิต ส่วนด้านการออมการลงทุน พบว่า มีการออมต่อเดือนไม่เกิน 5% ของรายได้ มีวัตถุประสงค์ในการออมเงินเพื่อความจำเป็นและฉุกเฉิน ด้านการบริหารความเสี่ยงและการประกันประชาชนส่วนใหญ่ ทำประกันชีวิตเพื่อเป็นการลงทุนและออม ส่วนด้านการวางแผนภาษีเงินได้บุคคลนั้น พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนมีรายได้ไม่ถึงเกณฑ์ต้องเสียภาษี สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าไปให้ความรู้ เทคนิคการวางแผนการเงินก่อนวัยเกษียณ ทักษะในการประกอบอาชีพเสริม การทำบัญชีรายรับรายจ่ายครัวเรือน เพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้หลังจากการเกษียณ

คำสำคัญ : การวางแผนการเงิน การออมและการลงทุน การเกษียณ

* ผู้ประสานงานหลัก: i_ammoly@hotmail.com

Financial Planning after Retirement for People in Baan Eua Arthorn Village, Pak-keaw Sub-district, Muang, Sukothai

Received: March 2, 2019

Revised: May 4, 2019

Accepted: June 29, 2019

Dr. Rattana Sittioum^{*}

Assistant Professor of Accounting Department

Faculty of Management Science

Pibulsongkram Rajabhat University

Dr. Pattarasiri Thiptanamanee

Lecture of Accounting Department

Faculty of Management Science, Pibulsongkram Rajabhat University

Orwan Jitkhamkhun

Master of Business Administration

Faculty of Management Science, Pibulsongkram Rajabhat University

Abstract

This research aims to study financial planning after retirement for people in Baan Eua Arthorn Village, Pak-keaw Sub-district, Muang, Sukothai. The sample group comprises 205 residents in Baan Eua Ar Thorn Viallage Pak-keaw Sub-district, Muang, Sukothai by questionnaire mail survey to collect data. Statistical analysis consists of frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The results of financial planning after retirement showed in five dimensions. First, asset management aspect found that the majority of people possess liquidity asset not exceed 100,000 Baht. Second, in part of credit management for consumption found that most of people do not hold credit card. Third, the point of saving for investment found that monthly saving not exceed five percent of revenue but for necessity and emergency purpose. Fourth, the pattern of saving or investment found that saving style is invested in saving account for risk management and insurance purpose mostly. Last, in the dimension of

^{*} Corresponding Author: i_ammoly@hotmail.com

personal income tax planning found that revenue of most people are not met tax criteria. This research suggests that related sectors should educate in technique of financial planning before retirement, skills for create a part-time job, and household accounting to enhance people rely on themselves after retirement.

Keywords : financial planning, saving and investment, retirement

บทนำ

ในระยะเวลา 30 ปีที่ผ่านมา โครงสร้างอายุของประชากรไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ประชากรไทยกำลังสูงวัยขึ้นอย่างรวดเร็ว สาเหตุที่ทำให้ประชากรไทยสูงวัยขึ้นได้แก่ อัตราเกิดที่ลดลงอย่างรวดเร็วในเวลา 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมา และอายุของคนไทยที่ยืนยาวขึ้น โครงสร้างอายุของประชากรไทยในอดีต มีรูปลักษณะเหมือนกับประชากรที่มีอัตราเกิดและตายสูงทั่วๆ ไป คือมีฐานพีระมิดกว้าง และยอดแหลม สัดส่วนและจำนวนประชากรวัยเด็กจะมีมากกว่าประชากรวัยสูงอายุตลอดมา เมื่อนับร้อยปีก่อน ประชากรที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยน่าจะมีประชากรวัยเด็กที่อายุต่ำกว่า 15 ปี คิดเป็นอัตราส่วนเกือบร้อยละ 50 หรือเกือบครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งหมด ในขณะที่ประชากรสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) มีอยู่ไม่ถึงร้อยละ 5 ประชากรสูงวัยนี้เนื่องมาจากคนเกิดลดจำนวนลง และคนมีอายุยืนยาวขึ้น ซึ่งจะทำให้อัตราส่วนของคนในวัยทำงานต่อผู้สูงอายุที่กำลังจะออกหรือออกจากการทำงานไปแล้วลดต่ำลงอัตราส่วนสูงวัยเป็นดัชนีแสดงให้เห็นอัตราส่วนผู้สูงอายุ 1 คนต่อจำนวนประชากรวัยแรงงาน (15-19 ปี) ดัชนีนี้จะทำให้เห็นโครงสร้างทางประชากรวัยแรงงานต่อ ผู้สูงอายุที่ไม่ได้อยู่ในวัยแรงงานแล้วอัตราส่วนสูงวัยมีแนวโน้มลดลงจากประชากรวัยแรงงานประมาณ 10 คน ต่อผู้สูงอายุ 1 คน ในปี 2513 เหลือเพียงคนวัยแรงงานประมาณ 4 คน ต่อผู้สูงอายุ 1 คน ในปี 2557 และอัตราส่วนนี้จะลดลงเหลือเพียง 2 คน ในอีก 25 ปีข้างหน้า (บรรลุ ศิริพานิช, 2557)

การวางแผนทางการเงินเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับทุกคน และจะยิ่งมีความจำเป็นมากขึ้นในอนาคตข้างหน้า เนื่องจากชีวิตมีความไม่แน่นอนมากขึ้น ทั้งความไม่แน่นอนของชีวิตทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของราคาน้ำมันที่มีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้น ส่งผลให้ราคาอาหารและสิ่งจำเป็นต่างๆ ต่อการดำรงชีพมีราคาแพงขึ้นเงินเพื่อเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่อัตราดอกเบี้ยเงินฝากกลับลดต่ำลง รวมไปถึงความไม่แน่นอนของชีวิตทางสังคมที่คนมีระดับการศึกษาสูงขึ้นใช้ระยะเวลาในการเรียนมากขึ้น ทำให้มีระยะเวลาการทำงานเก็บเงินลดลง ในขณะที่วิทยาการแพทย์ที่ก้าวหน้า ทำให้คนเรามีอายุยืนขึ้น ส่งผลให้ระยะเวลาการใช้เงินนานขึ้น จากปัจจัยความไม่แน่นอนดังกล่าว ทำให้ทุกคนต้องหันมาให้ความสำคัญกับการวางแผนทางการเงินมากขึ้น (กำพล สุทธิพิเชษฐ์, ม.ป.ป.) ซึ่งการวางแผนทางการเงินที่ดีจัดได้ว่าเป็นเข็มทิศที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ และจะทำให้ทุกคนมีอิสรภาพทางการเงินได้ เพราะถ้าหากรู้ตัวที่เติมไปด้วยความไม่แน่นอน ทุกคนก็ควรจะใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท มีสติอยู่ตลอดเวลา การวางแผนทางการเงินจึงถือว่าเป็นแบบอย่างของการใช้ชีวิตของคนที่มีสติและปัญญา มีเหตุผล รู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ และพร้อมจะรับมือกับปัญหาความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้น นั่นจะทำให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีเป้าหมาย และเดินตามเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง ซึ่งคนที่มีการวางแผนทางการเงินที่ดีก็ย่อมทำให้มีโอกาสประสบความสำเร็จในชีวิตได้ (กาญจนา หงษ์ทอง, 2551; กิจติพร สิทธิพันธุ์, 2552)

การวางแผนการเงินหลังการเกษียณของประชาชนหมู่บ้านเอื้ออาทร ตำบลปากแคว อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าปัจจุบันมีประชากรวัยเด็กลดลงและมีประชากรวัยสูงอายุเพิ่มมากขึ้นอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าด้านการแพทย์ซึ่งทำให้ประชากรมีอายุเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมาก และผลจากการวางแผนครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งทำให้อัตราการเกิดลดลง ทำให้รัฐบาลมีภาระในการดูแลผู้สูงอายุที่ไม่มียานทำเพิ่มมากขึ้นดังนั้นประชาชนจึงควรที่จะวางแผนทางการเงินไว้ใช้ในยามเกษียณและมั่นใจว่าเมื่อเกษียณแล้วจะมีเงินไว้ใช้จ่ายเพื่อให้ตนเองไม่เดือดร้อน จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการวางแผนทางการเงินหลังการเกษียณของประชาชนหมู่บ้านเอื้ออาทร ตำบลปากแคว อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนทางการเงิน และเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเริ่มมองเห็นแนวทางการวางแผนทางการเงินของตนเอง เพื่อเป็นการรองรับสถานการณ์ภาวะความไม่แน่นอนในอนาคต และจะช่วยลดภาระของครอบครัวและภาครัฐ ตลอดจนองค์การต่าง ๆ ที่จะต้องรับภาระค่าใช้จ่ายต่อการดูแลบุคลากรที่เกษียณอายุต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการวางแผนการเงินหลังเกษียณของประชาชนหมู่บ้านเอื้ออาทร ตำบลปากแคว อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

ขอบเขตการวิจัย

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเอื้ออาทร ตำบลปากแคว อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย มีจำนวน 440 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเอื้ออาทร ตำบลปากแคว อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย จำนวน 205 ครัวเรือน ได้จำนวนจากการเปิดตารางตามวิธีของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

ด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาการวางแผนทางการเงินหลังการเกษียณของประชาชนหมู่บ้านเอื้ออาทร ตำบลปากแคว อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ในด้านการจัดการในเรื่องทรัพย์สิน การบริหารสินเชื่อเพื่อการบริโภค การออมและการลงทุน การบริหารความเสี่ยงและการประกันชีวิต และการวางแผนภาษีเงินได้บุคคล

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวางแผนการเงินส่วนบุคคล โดยคำนิยามของ The Certified Financial Planner Board of Standards คือ การทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินชีวิต (Life Goals) ของบุคคลโดยผ่านการบริหารและการวางแผนการเงินซึ่งถูกออกแบบมาของแต่ละบุคคล และเกี่ยวข้องตั้งแต่การรวบรวมข้อมูลทางการเงินของบุคคล การกำหนดวัตถุประสงค์ การตรวจสอบฐานะการเงินในปัจจุบัน การกำหนดกลยุทธ์และการวางแผนการเงิน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในอนาคตการบริหารการเงินส่วนบุคคล (รัชนีกร วงศ์จันทร์, 2553) การ

วางแผนทางการเงินเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและมีความสำคัญต่อบุคคลทุกช่วงอายุ มีบทบาทสำคัญที่ทำให้เกิดความมั่นคงทางการเงิน ความมั่นคงในการดำเนินชีวิต และการมีอิสรภาพทางการเงินในอนาคต ตลอดจนสามารถตอบสนองเป้าหมายที่แต่ละบุคคลต้องการได้อันจะนำซึ่งความมั่นคงของครอบครัว สังคม และประเทศชาติ สำหรับการวางแผนการเงินของประชาชนหมู่บ้านเอื้ออาทร ตำบลปากแคว อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ศึกษาตามประเด็นดังต่อไปนี้ (กมลพร แก้วเอี่ยม, 2556)

1. การจัดการในเรื่องทรัพย์สิน หมายถึง การจัดการทรัพย์สินต่าง ๆ ที่บุคคลเป็นเจ้าของ ซึ่งมีมูลค่าทางเศรษฐกิจสามารถตีมูลค่าทรัพย์สินนั้น ๆ เป็นเงินสดได้ หรือการถือครองทรัพย์สินต่าง ๆ สามารถสร้างกระแสเงินสดได้ในอนาคต รวมทั้งการจัดการซื้อหรือครอบครองทรัพย์สินต่าง ๆ

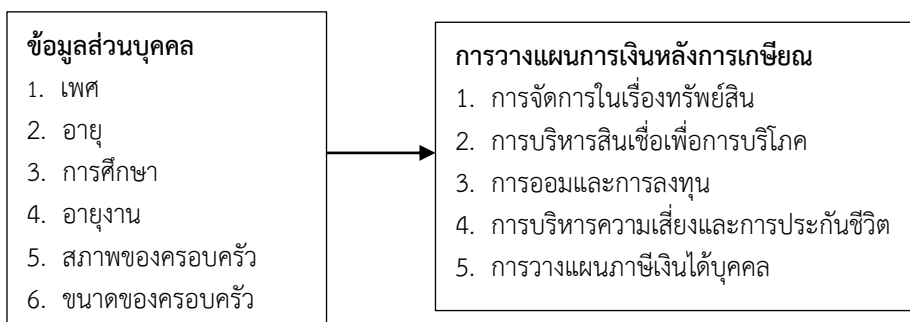
2. การบริหารสินเชื่อเพื่อการบริโภค หมายถึง การบริหารสินเชื่อที่ผู้ให้สินเชื่อให้แก่บุคคล เพื่อนำไปใช้จ่ายตามที่ต้องการ โดยผู้ที่ได้รับสินเชื่อนั้นมีภาระผูกพันที่จะต้องจ่ายเงินต้นคืนพร้อมทั้งดอกเบี้ยให้แก่ผู้ให้สินเชื่อภายหลัง

3. การออม หมายถึง หมายถึง รายได้เมื่อหักรายจ่ายแล้วจะมีส่วนซึ่งเหลืออยู่ ส่วนของรายได้ที่เหลืออยู่ ซึ่งไม่ได้ถูกใช้สอยออกไป ส่วนการลงทุน หมายถึง การกักเงินไว้จำนวนหนึ่งในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อก่อให้เกิดกระแสเงินสดรับในอนาคตซึ่งจะชดเชยให้แก่ผู้ลงทุน โดยกระแสเงินสดรับนั้นควรคุ้มกับอัตราเงินเพื่อและคุ้มกับความไม่แน่นอนที่จะเกิดกระแสเงินสดรับในอนาคต

4. การบริหารความเสี่ยง หมายถึง โอกาสที่จะเกิดความสูญเสียอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะนำความเสียหายมาสู่บุคคลนั้นได้ ความสูญเสียดังกล่าวสามารถวัดได้เป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจหรือวัดออกมาเป็นตัวเงิน แต่ไม่สามารถคาดคะเนได้แน่นอนว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ ส่วนการประกันชีวิต หมายถึง การที่บุคคลมารวมกันเฉลี่ยความเสี่ยงภัย (Risk sharing) โดยผู้เอาประกัน (ผู้ทำประกัน) ชื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตจากผู้ประกัน (บริษัทประกันชีวิต) ผู้รับประกันตกลงจะจ่ายเงินชดเชยให้แก่ผู้รับประโยชน์ (ครอบครัวของผู้เอาประกัน) ในกรณีที่ผู้เอาประกันในเสียชีวิต หรือจ่ายเงินชดเชยให้แก่ผู้เอาประกันเองในกรณีที่ผู้เอาประกันมีอายุอยู่ถึงเวลาที่ตกลงกันไว้ในกรมธรรม์

5. การวางแผนภาษีเงินได้บุคคล หมายถึง การออกแบบกลุ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องทางการเงินในอนาคต เพื่อมีผลให้มีการเสียภาษีต่ำที่สุด หรือไม่มีเลย โดยการศึกษาและทำตามเงื่อนไขที่กฎหมายอำนวยความสะดวกและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการเตรียมการเพื่อเสียภาษีให้ถูกต้อง ครบถ้วนเพื่อที่จะได้ไม่ต้องเสียค่าปรับในภายหลัง ทั้งนี้ การวางแผนภาษีจะครอบคลุมในหลากหลายวิธีการไม่ว่าจะเป็นการนำค่าใช้จ่ายหรือค่าลดหย่อนมาหักจากเงินได้ การทำให้เงินได้ได้รับยกเว้น และ/หรือการนำสิทธิประโยชน์ทางภาษีมาใช้เป็นต้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเอื้ออาทร ตำบลปากแคว อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย มีจำนวน 440 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเอื้ออาทร ตำบลปากแคว อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย จำนวน 205 ครัวเรือน ได้จำนวนจากการเปิดตารางตามวิธีของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) เพื่อสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลการวางแผนการเงินหลังเกษียณของประชาชน ตำบลปากแคว อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย โดยปรับปรุงจากแนวคิดของ กมลพร เก้าเอี้ยน (2556) เนื่องจากมีตัวแปรที่ครอบคลุมกับบริบทของประชาชนตำบลปากแคว

วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลการวางแผนการเงินหลังเกษียณของประชาชนโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเอื้ออาทร ตำบลปากแคว อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และเป็นเพศชาย จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 40 มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 53.20 รองลงมาคือ อยู่ในช่วง 30-40 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 27.30 อยู่ในช่วงต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 10.70 อยู่ในช่วง 51- 60 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 8.30 และอยู่ในช่วง 61 ปี ขึ้นไป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 48.30 รองลงมาเป็นระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 46.80 ปริญญาโท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 มีอายุงานระหว่าง 6-15 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็น ร้อยละ 31.20 รองลงมา คือ อายุงานมากกว่า 25 ปีขึ้นไป จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 28.80 อายุงาน 0-5 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 25.90 และ อายุงาน 16 - 25 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 14.10 มีสถานภาพครอบครัวสมรส จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 60.50 รองลงมา มีสถานภาพโสด จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 27.80 และมีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 11.70

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวางแผนการเงินหลังเกษียณด้านการจัดการในเรื่องทรัพย์สิน การบริหารสินเชื่อเพื่อการบริโภค การออมและการลงทุน การบริหารความเสี่ยงและการประกันชีวิต และการวางแผนภาษีเงินได้บุคคล แสดงดังตาราง 1 ถึง 5 ต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงข้อมูลการจัดการด้านทรัพย์สิน

การจัดการด้านทรัพย์สิน	n = 205	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สินทรัพย์สภาพคล่อง		
ไม่เกิน 100,000 บาท	118	57.60
100,001 – 500,000 บาท	74	36.10
มากกว่า 500,000 บาทขึ้นไป	13	6.30
สังหาริมทรัพย์		
ไม่เกิน 1,000,000 บาท	162	79.00
1,000,000 – 2,000,000 บาท	37	18.00
มากกว่า 2,000,000 บาทขึ้นไป	6	2.90
อสังหาริมทรัพย์		
ไม่มี	27	13.20
ไม่เกิน 1,000,000 บาท	143	69.80
1,000,000 – 2,000,000 บาท	30	14.60
มากกว่า 2,000,000 บาทขึ้นไป	5	2.40
แผนการซื้อหรือครอบครองทรัพย์สิน		
สินทรัพย์สภาพคล่อง (เงินสด เงินฝาก เงินลงทุนใน อนาคต)	84	41.10
สังหาริมทรัพย์ (รถยนต์ เฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้ในบ้าน)	47	22.90
อสังหาริมทรัพย์ (บ้าน ที่ดิน)	74	36.10

จากตาราง 1 พบว่า การจัดการทรัพย์สินในเรื่องสินทรัพย์สภาพคล่อง ประชาชนส่วนใหญ่มีสินทรัพย์สภาพคล่องไม่เกิน 100,000 บาท จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 57.60 มีสังหาริมทรัพย์ ไม่เกิน 1,000,000 บาท จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 79.00 มีอสังหาริมทรัพย์ ไม่เกิน 1,000,000 บาท จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 69.80 มีแผนในการซื้อหรือครอบครองสินทรัพย์สภาพคล่อง จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 41.10

ตาราง 2 แสดงข้อมูลการบริหารสินเชื่อเพื่อการบริโภค

การบริหารสินเชื่อเพื่อการบริโภค	n = 205	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำนวนบัตรเครดิต		
1 ใบ	65	31.70
2 ใบ	24	11.70
3 ใบขึ้นไป	9	4.40
ไม่มี	107	52.20

การบริหารสินเชื่อเพื่อการบริโภค	n = 205	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ได้รับประโยชน์จากบัตรเครดิต		
ทำให้มีเงินใช้จ่ายเพิ่มขึ้น	31	31.63
เพิ่มสถานภาพทางเครดิตและสะดวกในการใช้จ่ายเงิน	66	67.35
อื่นๆ	1	1.02
การจ่ายชำระบัตรเครดิต		
จ่ายเต็ม 100%	20	20.41
จ่ายขั้นต่ำตามใบแจ้งยอดรายการ	78	79.59
มูลค่าหนี้สินในปัจจุบัน		
ไม่เกิน 500,000 บาท	81	82.65
500,001 – 1,000,000 บาท	14	14.29
มากกว่า 1,000,000 บาทขึ้นไป	3	3.06
สาเหตุของการมีหนี้สิน		
การกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัย	55	26.80
การกู้ยืมเพื่อการศึกษา	13	93.7
บัตรเครดิต	32	15.60
การกู้ยืมเพื่อซื้อยานพาหนะ	25	12.20
การกู้ยืมเพื่อใช้จ่ายนอกประสงค์	8	3.90
อื่นๆ	3	1.50
วิธีการแก้ปัญหาหนี้สิน		
หารายได้เพิ่มเพื่อนำมาชำระหนี้	49	50.00
ควบคุมการใช้จ่ายให้ลดลง	46	46.94
ขอความช่วยเหลือจาก พ่อ/แม่/ญาติ	1	1.02
อื่นๆ	2	2.04

จากตาราง 2 พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีบัตรเครดิต จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 52.20 มีบัตรเครดิต 1 ใบ มีจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 31.71 รองลงมาไม่มีบัตรเครดิต 2 ใบ และ 1 ใบ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บัตรเครดิตนั้นส่วนใหญ่เลือกใช้ประโยชน์จากบัตรเครดิตเพราะเพิ่มสถานภาพทางเครดิตและสะดวกในการใช้จ่ายเงิน จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 67.35 สำหรับผู้มีบัตรเครดิตส่วนใหญ่จะจ่ายขั้นต่ำตามใบแจ้งยอดรายการ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 79.59 ส่วนใหญ่ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีหนี้สินไม่เกิน 500,000 บาท จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 82.65 สาเหตุการมีหนี้สิน พบว่า กู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัย จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 26.80 ส่วนวิธีการแก้ปัญหาหนี้สิน ใช้วิธีการหารายได้เพิ่มเพื่อนำมาชำระหนี้ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00

ตาราง 3 แสดงข้อมูลการออมและการลงทุน

การออมและการลงทุน	n = 205	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำนวนเงินในการออมต่อเดือน		
ออมไม่ได้	23	11.20
ไม่เกิน 5% ของรายได้	134	65.40
6 - 10% ของรายได้	36	17.60
11 - 15% ของรายได้	7	3.40
มากกว่า 15% ของรายได้ขึ้นไป	5	2.40
เป้าหมายในการออม		
การศึกษาของตนหรือครอบครัว	31	15.10
ลงทุนทำธุรกิจส่วนตัว	48	23.40
ใช้หลังเกษียณ	46	22.40
ซื้อบ้าน/รถยนต์	24	11.70
ความจำเป็น/ฉุกเฉิน	55	26.80
อื่นๆ	1	0.50
รูปแบบการออมหรือการลงทุน		
เงินฝากออมทรัพย์	156	76.10
ประกันชีวิต	38	18.50
ทองคำ	29	14.10
การลงทุนในธุรกิจส่วนตัว	28	13.70
อสังหาริมทรัพย์ (บ้าน ที่ดิน ฯลฯ)	30	14.60
เงินฝากประจำ	28	13.70
พันธบัตร	20	9.80
หุ้น (หุ้นกู้, หุ้นบุริมสิทธิ, หุ้นสามัญ)	11	5.4
ปัจจัยที่พิจารณาการเลือกลงทุน		
ผลตอบแทน	108	52.70
ความมั่นคงของสถาบัน	13	6.30
ความเสี่ยงจากการลงทุน	29	14.10
สภาพคล่องของสินทรัพย์	36	17.60
อื่นๆ	19	9.30

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ออมไม่เกิน 5% ของรายได้ จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 65.40 มีเป้าหมายในการออมเงินเพื่อความจำเป็น/ฉุกเฉิน จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 26.80 เลือกออมและลงทุนในเงินฝากออมทรัพย์ จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 76.10 ปัจจัยที่พิจารณาในการเลือกลงทุนพบว่าส่วนใหญ่คำนึงถึงปัจจัยผลตอบแทน จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 52.70

การวางแผนการเงินหลังการเกษียณของประชาชนหมู่บ้านเอื้ออาทร
ตำบลปากแคว อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

ตาราง 4 แสดงข้อมูลการบริหารความเสี่ยงและการประกันชีวิต

การบริหารความเสี่ยงและการประกันชีวิต	n = 205	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การทำประกันชีวิตและเป้าหมายในการทำประกันชีวิต		
ไม่ทำประกันชีวิต	66	32.2
ทำเพื่อความคุ้มครอง	46	22.4
เป็นการลงทุนและออม	72	35.1
ทำเพื่อประโยชน์ทางภาษี	21	10.2
แหล่งที่มาของรายได้ที่จะนำมาใช้เพื่อการเกษียณ		
เงินบำนาญ/บำนาญ	42	20.20
กรมธรรม์ประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์	178	85.90
รายได้จากการประกอบธุรกิจส่วนตัว	128	62.40
รายได้จากการลงทุน (ดอกเบี้ย, เงินปันผล, ค่าเช่า)	23	11.20
จำนวนเงินที่คาดว่าจะเอาไว้อำนาจจ่ายหลังเกษียณ		
ไม่เกิน 15,000 บาท	99	48.30
15,001 - 20,000 บาท	62	30.20
20,001 - 25,000 บาท	21	10.20
มากกว่า 25,000 บาทขึ้นไป	23	11.20

จากตาราง 4 พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ทำประกันชีวิตเพื่อเป็นการลงทุนและออม จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 35.10 แหล่งที่มาของรายได้ที่จะนำมาใช้เพื่อการเกษียณ พบว่า ส่วนใหญ่มาจากการทำกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 85.90 ส่วนใหญ่คาดว่าจะเอาเงินไว้อำนาจจ่ายหลังเกษียณไม่เกิน 15,000 บาท จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 48.30

ตาราง 5 แสดงข้อมูลการวางแผนภาษีเงินได้บุคคล

การวางแผนภาษีเงินได้บุคคล	n = 205	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ฐานภาษี		
รายได้ถึงเกณฑ์ต้องเสียภาษี	60	29.30
รายได้ไม่ถึงเกณฑ์ต้องเสียภาษี	145	70.70
รายการที่ใช้เพื่อลดหย่อนภาระภาษี		
กองทุน RMF/LTF	15	7.30
เงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัย	42	20.50
อื่นๆ (ประกันชีวิต, เลี้ยงดูผู้พิการ)	153	74.60

จากตาราง 5 พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้ไม่ถึงเกณฑ์ต้องเสียภาษี จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 70.70 รายการที่ใช้เพื่อลดหย่อนภาระภาษี พบว่า ส่วนใหญ่เลือกใช้ในการลดหย่อนภาษีด้วยการอื่นๆ (ประกันชีวิต, เลี้ยงผู้พิการ) จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 74.60

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องการจัดการการเงินส่วนบุคคลของประชาชนหมู่บ้านเอื้ออาทร ตำบลปากแคว อำเภอมือง จังหวัดสุโขทัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านการจัดการในเรื่องทรัพย์สิน ประชาชนส่วนใหญ่มีสินทรัพย์สภาพคล่อง ไม่เกิน 100,000 บาท มีสังหาริมทรัพย์ ไม่เกิน 1,000,000 บาท มีอสังหาริมทรัพย์ไม่เกิน 1,000,000 บาท และแผนในการซื้อหรือครอบครองทรัพย์สินเป็นสังหาริมทรัพย์ สอดคล้องกับ กมลพร แก้วเอียน (2556) ที่ศึกษาการจัดการการเงินส่วนบุคคลของข้าราชการตำรวจภูธรจังหวัดชุมพร พบว่า ส่วนใหญ่ข้าราชการตำรวจมีสินทรัพย์สภาพคล่องไม่เกิน 100,000 บาท จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 67.10 มีสังหาริมทรัพย์ ไม่เกิน 1,000,000 บาท จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 58.39 มีอสังหาริมทรัพย์ และมีแผนในการซื้อหรือครอบครองทรัพย์สิน จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 58.06 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของณิชาภา กุณวงศ์ (2556) เกี่ยวกับการวางแผนในการซื้อหรือครอบครองทรัพย์สินเป็นอสังหาริมทรัพย์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชาชนตำบลบ้านดง อำเภอมะเมาะ จังหวัดลำปางมีการวางแผนการซื้อหรือครอบครองสินทรัพย์เกี่ยวกับการซื้ออสังหาริมทรัพย์ (บ้าน, ที่ดิน) มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการซื้อสังหาริมทรัพย์ (รถ, เครื่องใช้ในบ้าน, เครื่องประดับ) การซื้อสินทรัพย์สภาพคล่อง (เงินสด เงินฝาก) มีหนี้สินจากการกู้ยืมจากกลุ่มออมทรัพย์ และต้องการออมและการลงทุนในเงินฝากออมทรัพย์ โดยอัตราผลตอบแทนที่ต้องการจากการเงินออมหรือการลงทุนควรอยู่ที่ร้อยละ 4-6 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนหมู่บ้านเอื้ออาทร ตำบลปากแคว อำเภอมือง จังหวัดสุโขทัยเป็นกลุ่มที่มีรายได้น้อย

ด้านการบริหารสินเชื่อเพื่อการบริโภค ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีบัตรเครดิต เนื่องจากไม่สะดวกในการใช้จ่ายเงิน การจ่ายชำระค่าบัตรเครดิตได้จ่ายขั้นต่ำตามใบแจ้งยอดรายการ ซึ่งจากผลจากการศึกษาจะเห็นได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านเอื้ออาทรไม่ได้ทำบัตรเครดิต อาจเนื่องมาจากว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านเอื้ออาทรมีรายได้ต่อเดือนที่ไม่สูงมากนัก บางรายประกอบอาชีพค้าขายและทำธุรกิจส่วนตัวเล็กๆ น้อยๆ นิยมใช้เงินสดมากกว่าการทำบัตรเครดิตเพราะเงินสดสามารถใช้ได้อย่างสะดวกสบายและคล่องตัวมากกว่า รวมทั้งการที่จะทำบัตรเครดิตผ่านนั้นต้องมีหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบหลายอย่างจากทางธนาคารต่าง ๆ ที่จะเป็นผู้กำหนดเกณฑ์ของรายได้ขั้นต่ำตนเองว่ารายได้เท่าไรจึงจะสมัครบัตรเครดิตได้ และอาจถูกปฏิเสธได้หากว่ามีรายได้ที่ไม่มั่นคงหรือมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย รวมทั้งการทำบัตรเครดิตจะทำให้เราต้องมีการระมัดระวังค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นได้หากไม่ระมัดระวังและไม่มีการวินัยในการใช้จ่าย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริสุข อินละคร 2556 ที่กล่าวถึงข้อเสียของบัตรเครดิตไว้ว่า 1) การใช้เงินเกินตัว เนื่องจากบัตรเครดิตทำให้บุคคลสามารถซื้อสินค้าหรือบริการได้อย่างสะดวกสบาย จึงทำให้บุคคลใช้จ่ายเงินเกินตัวโดยขาดการวางแผนได้ง่าย ในปัจจุบันมีบุคคลจำนวนไม่น้อยที่ใช้บัตรเครดิตจนเกิดปัญหาไม่มีเงินมาชำระหนี้ 2) ต้นทุนสูง บัตรเครดิตเป็นเครดิตเพื่อการบริโภคประเภทหนึ่งที่มีต้นทุนสูง ทั้งดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ

ด้านการออมและการลงทุน ประชาชนส่วนใหญ่มีการออมต่อเดือนไม่เกิน 5% ของรายได้ มีวัตถุประสงค์ในการออมเงินเพื่อความจำเป็น/ฉุกเฉิน ส่วนรูปแบบการออมหรือการลงทุนส่วนใหญ่เป็นการเลือกออมและลงทุนในเงินฝากออมทรัพย์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของมุกดา โค้วทกุล (2558) ที่ศึกษาการ

จัดการการเงินส่วนบุคคลที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรูปแบบการออมมากที่สุด คือ มีบัญชีเงินฝากกับธนาคารพาณิชย์ (ทั้งออมทรัพย์และฝากประจำ) มีการจัดสรรเงินออมต่อรายได้ในแต่ละเดือนมากที่สุด คือ ไม่ได้กำหนดไว้แน่นอน ออมตามที่เหลือ เหตุผลหลักในการออม คือ เพื่อไว้ใช้ยามฉุกเฉิน และปัจจัยที่พิจารณาในการเลือกลงทุนส่วนใหญ่คำนึงถึงผลตอบแทนซึ่งหมายถึงรายได้เสริมที่ประชาชนจะได้รับจากการลงทุนนั้นเองนั่นเอง ซึ่งเป็นเช่นนั้นเพราะว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงินยามเกษียณอายุ (พัฒน์ ทองพิง, 2555)

ด้านการบริหารความเสี่ยงและการประกันชีวิต ประชาชนส่วนใหญ่ทำประกันชีวิตเพื่อเป็นการลงทุนและออม ซึ่งการทำประกันชีวิตจะช่วยสร้างนิสัยการออมทำให้มีเงินกองทุนไว้ใช้ในยามจำเป็น สัญญาประกันชีวิตมีการกำหนดให้ฝากเงินอย่างเป็นระบบที่แน่นอน จึงเป็นผู้ช่วยที่ดีของเราในเรื่องการออม หากครบสัญญาก็จะได้รับเงินก้อน เพื่อใช้เป็นเงินยามเกษียณ หรือวางแผนเป็นทุนการศึกษาให้กับบุตรหลานในอนาคตได้ ส่วนประชาชนบางส่วนไม่ทำประกันชีวิตนั้น เป็นเพราะประชาชนไม่พร้อมหรือไม่สะดวกในการชำระค่าเบี้ยประกันที่ค่อนข้างสูง และในชีวิตประจำวันก็มีค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ต้องจ่ายเป็นประจำอยู่แล้ว ไม่มีเงินเหลือเก็บมากพอที่จะสามารถชำระค่าเบี้ยประกันได้อีก และบางส่วนอาจยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงประโยชน์ของการประกันชีวิตว่ามีประโยชน์อย่างไรบ้าง ซึ่งควรมีหน่วยงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรให้การแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการทำประกันชีวิตให้กับประชาชนในหมู่บ้านได้รับทราบข้อมูลถึงข้อดีข้อเสียของการประกันชีวิต เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประโยชน์ของการทำประกันชีวิต และเลือกรูปแบบการประกันชีวิตที่เหมาะสมกับตนเองและครอบครัวมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริสุข อินละคร (2556) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการประกันชีวิตว่า การทำประกันชีวิตมีหลายรูปแบบ และประกันชีวิตแต่ละรูปแบบมีลักษณะการให้ความคุ้มครอง รวมทั้ง ค่าเบี้ยประกันที่แตกต่างกัน บุคคลควรศึกษารูปแบบการทำประกัน เพื่อพิจารณาเลือกรูปแบบประกันชีวิตที่สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลนั้นมากที่สุด

ด้านการวางแผนภาษีเงินได้บุคคล ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้ไม่ถึงเกณฑ์ต้องเสียภาษี ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลพร แก้วเย็น (2556) ที่ศึกษาการจัดการการเงินส่วนบุคคลของข้าราชการตำรวจจังหวัดชุมพร ที่พบว่า ข้าราชการตำรวจส่วนใหญ่มีรายได้ถึงเกณฑ์เสียภาษี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยในหมู่บ้านเอื้ออาทรประกอบอาชีพที่มีค่าตอบแทนไม่สูงมากนัก และมีรายได้ไม่ถึงเกณฑ์ที่ต้องชำระภาษี ซึ่งมีบางส่วนเท่านั้นที่มีทำงานประจำทำและมีรายได้ถึงเกณฑ์เสียภาษี จึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านไม่ได้มีการวางแผนภาษีเงินได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการส่งเสริมและจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจในการจัดการการเงินส่วนบุคคลให้กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง
2. ควรให้ประชาชนวางแผนการจัดการการเงินของประชาชน โดยมุ่งเน้นให้ตระหนักและควบคุมการใช้จ่ายอย่างพอเพียง ไม่ฟุ่มเฟือย โดยให้มีเงินเหลือเก็บออมสำหรับไว้ใช้จ่ายในภายหน้า มีการกำหนดเป้าหมายวางแผนงาน และมีการตัดสินใจดำเนินชีวิตและควบคุมการใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล โดยพยายามวางแผนให้รัดกุมให้รายได้พอเพียงกับรายจ่าย มีการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบในอนาคต

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีบทบาทในการส่งเสริมการเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ เช่น การอบรมให้ความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพเสริม การทำบัญชีรายรับรายจ่ายครัวเรือน อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการวางแผนทางการเงินก่อนวัยเกษียณ เพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ เมื่อถึงวันหลังเกษียณ

เอกสารอ้างอิง

- กมลพร แก้วเอียน. (2556). *การจัดการการเงินส่วนบุคคลของข้าราชการตำรวจภูธรจังหวัดชุมพร*. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- กาญจนา หงษ์ทอง. (2551). *เข้มทิศการเงิน*. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพธุรกิจ Bizbook.
- กิจติพร สิทธิพันธุ์. (2552). *การวางแผนการเงินส่วนบุคคลเพื่อวัยเกษียณ กรณีศึกษาเฉพาะครูโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- กำพล สุทธิพิเชษฐ์. (ม.ป.ป.). *ตลาดนัดการเงิน ชีวิตที่ออกแบบได้*. สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2560, จาก http://www.khomesmilesclub.com/KHSC_Article_29.asp.
- ณิชาภา กุณวงศ์. (2556). *การวางแผนการเงินส่วนบุคคลของประชาชนตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง*. ลำปาง : มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- บรรลุ ศิริพานิช. (2557). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย 2557. มุลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.)*, กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- พัฒน์ ทองฟุ้ง. (2555). *การวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลเพื่อวัยเกษียณอายุ : กรณีศึกษาเฉพาะครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- มุกดา โค้วกุล. (2558). *การจัดการการเงินส่วนบุคคลที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการออมของประชากรในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยรังสิต.
- รัชนิกร วงศ์จันทร์. (2553). *การบริหารการเงินส่วนบุคคล*. กรุงเทพมหานคร: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- ศิรินุช อินละคร. (2556). *การเงินบุคคล*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.